ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 13ης Μαΐου 2015*

«Προδικαστική παραπομπή — Κοινωνική πολιτική — Ομαδικές απολύσεις — Οδηγία 98/59/ΕΚ — Έννοια του όρου "επιχείρηση" — Τρόπος υπολογισμού του αριθμού των απολυόμενων εργαζομένων»

Στην υπόθεση C-392/13,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Juzgado de lo Social nº 33 de Barcelona (Ισπανία) με απόφαση της 9ης Ιουλίου 2013, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 9 Ιουλίου 2013, στο πλαίσιο της δίκης

Andrés Rabal Cañas

κατά

Nexea Gestión Documental SA,

Fondo de Garantía Salarial,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους T. von Danwitz, πρόεδρο τμήματος, C. Vajda, A. Rosas, E. Juhász (εισηγητή) και D. Šváby, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Wahl

γραμματέας: I. Illéssy, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 20ής Νοεμβρίου 2014,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την M. J. García-Valdecasas Dorrego,

— η Ουγγρική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Fehér και την K. Szíjjártó,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους J. Enegren και R. Vidal Puig, καθώς και από την J. Samnadda,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 5ης Φεβρουαρίου 2015,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των διατάξεων της οδηγίας 98/59/ΕΚ του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 1998, για προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών που αφορούν τις ομαδικές απολύσεις (ΕΕ L 225, σ. 16).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, του A. Rabal Cañas και, αφετέρου, της Nexea Gestión Documental SA (στο εξής: Nexea) και του Fondo de Garantía Salarial με αντικείμενο την απόλυση του A. Rabal Cañas, την οποία αυτός θεωρεί αντίθετη προς τις διατάξεις της οδηγίας αυτής.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Από την αιτιολογική σκέψη 1 της οδηγίας 98/59 προκύπτει ότι με αυτή κωδικοποιείται η οδηγία 75/129/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Φεβρουαρίου 1975, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών που αφορούν τις ομαδικές απολύσεις (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/002, σ. 44).

4 Κατά την αιτιολογική σκέψη 2 της οδηγίας 98/59, επιβάλλεται η ενίσχυση της προστασίας των εργαζομένων σε περίπτωση ομαδικών απολύσεων, λαμβανομένης υπόψη της ανάγκης ισόρροπης οικονομικής και κοινωνικής αναπτύξεως εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5 Οι αιτιολογικές σκέψεις 3 και 4 της εν λόγω οδηγίας έχουν ως εξής:

«(3) [...] παρά τη συγκλίνουσα εξέλιξη, εξακολουθούν να υπάρχουν διαφορές μεταξύ των διατάξεων που ισχύουν στα κράτη μέλη της Κοινότητος, όσον αφορά τους όρους και τη διαδικασία των ομαδικών απολύσεων, καθώς και τα μέτρα που είναι πρόσφορα για την άμβλυνση των συνεπειών εκ των απολύσεων αυτών για τους εργαζομένους·

(4) [...] ότι οι διαφορές αυτές δύνανται να έχουν άμεση επίπτωση στη λειτουργία της κοινής αγοράς».

6 Με την αιτιολογική σκέψη 7 της εν λόγω οδηγίας τονίζεται ανάγκη περαιτέρω προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τις ομαδικές απολύσεις.

7 Το άρθρο 1 της ίδιας οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Ορισμοί και πεδίο εφαρμογής», έχει ως εξής:

«1. Για την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας:

α) Ως “ομαδικές απολύσεις” νοούνται οι απολύσεις που πραγματοποιούνται από έναν εργοδότη για ένα ή περισσότερους λόγους, οι οποίοι δεν έχουν σχέση με το πρόσωπο των εργαζομένων, εφ’ όσον ο αριθμός των απολύσεων ανέρχεται, ανάλογα με την επιλογή των κρατών μελών:

i) είτε για περίοδο 30 ημερών:

— τουλάχιστον σε 10, σε επιχειρήσεις που απασχολούν συνήθως περισσότερους από 20 και λιγότερους από 100 εργαζόμενους,

— τουλάχιστον σε 10 % του αριθμού των εργαζομένων, σε επιχειρήσεις που απασχολούν συνήθως τουλάχιστον 100 και λιγότερους από 300 εργαζόμενους,

— τουλάχιστον σε 30, σε επιχειρήσεις που απασχολούν συνήθως τουλάχιστον 300 εργαζομένους·

ii) είτε για περίοδο 90 ημερών, τουλάχιστον σε 20, ανεξάρτητα από τον αριθμό των συνήθως απασχολουμένων στις επιχειρήσεις αυτές·

[...]

Για τον υπολογισμό του αριθμού των απολύσεων που προβλέπονται στο πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, προς τις απολύσεις εξομοιώνονται όλες οι λήξεις της σύμβασης εργασίας που γίνονται με πρωτοβουλία του εργοδότη για έναν ή περισσότερους λόγους, οι οποίοι δεν έχουν σχέση με το πρόσωπο των εργαζομένων, υπό τον όρο ότι οι απολύσεις είναι τουλάχιστον πέντε.

2. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται:

α) επί ομαδικών απολύσεων που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο συμβάσεων εργασίας που συνήφθησαν για ορισμένο χρόνο ή για ορισμένη εργασία εκτός αν οι απολύσεις αυτές γίνουν προ της λήξεως ή εκτελέσεως των συμβάσεων αυτών·

[...]».

8 Κατά το άρθρο 2 της οδηγίας 98/59:

«1. Όταν ο εργοδότης προτίθεται να προβεί σε ομαδικές απολύσεις, υποχρεούται να πραγματοποιεί, εγκαίρως, διαβουλεύσεις με τους εκπροσώπους των εργαζομένων με σκοπό την επίτευξη συμφωνίας.

2. Οι διαβουλεύσεις αφορούν τουλάχιστον τις δυνατότητες αποφυγής ή μείωσης των ομαδικών απολύσεων, καθώς και τις δυνατότητες άμβλυνσης των συνεπειών, διά της προσφυγής σε συνοδευτικά κοινωνικά μέτρα με σκοπό τη βοήθεια για την επαναπασχόληση ή τον αναπροσανατολισμό των απολυομένων εργαζομένων.

[...]

3. Για να μπορέσουν οι εκπρόσωποι των εργαζομένων να διατυπώσουν εποικοδομητικές προτάσεις, ο εργοδότης οφείλει, εγκαίρως, κατά τη διάρκεια των διαβουλεύσεων:

α) να τους παρέχει όλες τις χρήσιμες πληροφορίες και

β) εν πάση περιπτώσει, να τους ανακοινώνει εγγράφως:

i) τους λόγους του σχεδίου απολύσεων·

ii) τον αριθμό και τις κατηγορίες των υπό απόλυση εργαζομένων·

iii) τον αριθμό και τις κατηγορίες των συνήθως απασχολούμενων εργαζομένων·

iv) την περίοδο κατά την οποία πρόκειται να γίνουν οι απολύσεις·

v) τα προβλεπόμενα κριτήρια για την επιλογή των εργαζομένων που θα απολυθούν, εφόσον οι εθνικές νομοθεσίες ή/και πρακτικές αποδίδουν τη σχετική αρμοδιότητα στον εργοδότη·

vi) την προβλεπόμενη μέθοδο υπολογισμού οιασδήποτε ενδεχόμενης αποζημίωσης απολύσεως, εκτός εκείνης που απορρέει από τις εθνικές νομοθεσίες ή/και πρακτικές.

Ο εργοδότης οφείλει να διαβιβάζει στην αρμόδια αρχή αντίγραφο τουλάχιστον των στοιχείων της γραπτής ανακοίνωσης που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο, στοιχείο β', σημεία i έως v.

[...]»

9 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής προβλέπει:

«Ο εργοδότης υποχρεούται να κοινοποιεί εγγράφως στην αρμόδια δημόσια αρχή κάθε σχεδιαζόμενη ομαδική απόλυση.

[...]

Η κοινοποίηση πρέπει να περιέχει κάθε χρήσιμη πληροφορία σχετικά με τη σχεδιαζόμενη ομαδική απόλυση και τις διαβουλεύσεις με τους εκπροσώπους των εργαζομένων, που προβλέπονται στο άρθρο 2, και ιδίως τους λόγους της απολύσεως, τον αριθμό των υπό απόλυση εργαζομένων, τον αριθμό των συνήθως απασχολουμένων και την περίοδο μέσα στην οποία πρόκειται να πραγματοποιηθούν οι απολύσεις.»

10 Το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, της εν λόγω οδηγίας έχει ως εξής:

«1. Οι ομαδικές απολύσεις το σχέδιο των οποίων έχει κοινοποιηθεί στην αρμόδια δημόσια αρχή ισχύουν το ενωρίτερο 30 ημέρες από την κοινοποίηση που προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, με την επιφύλαξη των διατάξεων που διέπουν τα κατά περίπτωση δικαιώματα ως προς την προθεσμία προειδοποιήσεως.

Τα κράτη μέλη δύνανται να παρέχουν στην αρμόδια αρχή την ευχέρεια συντομεύσεως της αναφερόμενης στο προηγούμενο εδάφιο προθεσμίας.

2. Η αρμόδια δημόσια αρχή χρησιμοποιεί την προθεσμία που αναφέρεται στην παράγραφο 1 για να εξεύρει λύσεις στα προβλήματα που δημιουργούνται από τις σχεδιαζόμενες ομαδικές απολύσεις.»

11 Το άρθρο 5 της ίδιας οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία δεν θίγει την ευχέρεια των κρατών μελών να εφαρμόζουν ή να εκδίδουν νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις περισσότερο ευνοϊκές για τους εργαζομένους ή να προωθούν ή να επιτρέπουν την εφαρμογή ευνοϊκότερων συμβατικών διατάξεων για τους εργαζομένους.»

Το δίκαιο της Ισπανίας

12 Κατά το άρθρο 49, παράγραφος 1, στοιχείο c, του νόμου περί εργαζομένων (Ley del Estatuto de los Trabajadores), ως ίσχυε κατά τον χρόνο των περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης (στο εξής: ST), η σύμβαση εργασίας λύεται λόγω παρελεύσεως της συμφωνηθείσας διάρκειας ισχύος της ή λόγω ολοκληρώσεως του έργου ή παροχής της υπηρεσίας που αποτελεί το αντικείμενο της συμβάσεως.

13 Το άρθρο 51 του ST ορίζει:

«1. Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου, ως ομαδική απόλυση νοείται η λύση συμβάσεων εργασίας για λόγους οικονομικούς ή τεχνικούς λόγους ή σχετικούς με την οργάνωση ή την παραγωγή, όταν, εντός ενενήντα ημερών, λύονται οι συμβάσεις τουλάχιστον:

a) δέκα εργαζομένων σε επιχείρησεις που απασχολούν τουλάχιστον 100·

b) του 10 % του αριθμού των εργαζομένων, σε επιχειρήσεις που απασχολούν από 100 έως 300 εργαζόμενους·

c) τριάντα εργαζομένων, σε επιχειρήσεις που απασχολούν περισσότερους από 300 εργαζόμενους.

Θεωρείται ότι συντρέχουν οικονομικοί λόγοι, όταν η δυσμενής οικονομική κατάσταση συνάγεται από τις οικονομικές επιδόσεις της επιχειρήσεως, όπως, για παράδειγμα, από υφιστάμενες ή προβλεπόμενες ζημίες ή από τη συνεχή μείωση των τακτικών εσόδων ή πωλήσεων. Εν πάση περιπτώσει, η μείωση θεωρείται συνεχής στην περίπτωση που, επί τρία διαδοχικά τρίμηνα αναφοράς, το σύνολο των αντιστοιχούντων σε κάθε τρίμηνο τακτικών εσόδων ή πωλήσεων είναι μικρότερο από το σύνολο του αντίστοιχου τριμήνου του προηγούμενου έτους.

Θεωρείται ότι συντρέχουν τεχνικοί λόγοι όταν επέρχονται μεταβολές όσον αφορά, ιδίως, τα μέσα ή τα εργαλεία παραγωγής· θεωρείται ότι συντρέχουν λόγοι σχετικοί με την οργάνωση, όταν επέρχονται μεταβολές όσον αφορά, ιδίως, τα συστήματα και τις μεθόδους εργασίας του προσωπικού ή τον τρόπο οργανώσεως της παραγωγής, ενώ θεωρείται ότι συντρέχουν λόγοι σχετικοί με την παραγωγή όταν επέρχονται μεταβολές όσον αφορά, ιδίως, τη ζήτηση των προϊόντων ή των υπηρεσιών που η επιχείρηση σκοπεύει να διαθέσει στην αγορά.

Ως ομαδική απόλυση λογίζεται και η λύση των συμβάσεων εργασίας του συνόλου του προσωπικού της επιχειρήσεως, υπό την προϋπόθεση ότι οι θιγόμενοι εργαζόμενοι είναι περισσότεροι από πέντε, σε περίπτωση που η λύση των συμβάσεων είναι απόρροια της πλήρους παύσεως της δραστηριότητας της επιχειρήσεως, για τους λόγους που αναφέρονται ανωτέρω.

Για τον υπολογισμό του αριθμού των υπό λύση συμβάσεων εργασίας, στον οποίον αναφέρεται το πρώτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου, λαμβάνονται υπόψη και όσες συμβάσεις λύθηκαν κατά την περίοδο αναφοράς με πρωτοβουλία του εργοδότη για άλλους λόγους, μη σχετιζόμενους με το πρόσωπο του εργαζομένου, πέραν των προβλεπόμενων από το άρθρο 49, παράγραφος 1, στοιχείο c, του παρόντος νόμου, υπό τον όρο ότι οι απολύσεις είναι τουλάχιστον πέντε.

Όταν, σε διαδοχικές περιόδους ενενήντα ημερών και με σκοπό την καταστρατήγηση των διατάξεων του παρόντος άρθρου, η επιχείρηση προβαίνει, δυνάμει του άρθρου 52, στοιχείο c, του παρόντος νόμου, σε λύση συμβάσεων που δεν υπερβαίνουν τα ως άνω όρια, χωρίς να συντρέχουν νέοι λόγοι που να δικαιολογούν τέτοια ενέργεια, οι νέες αυτές λύσεις θεωρείται ότι πραγματοποιήθηκαν παρανόμως και είναι άκυρες και ανίσχυρες.

2. Των ομαδικών απολύσεων πρέπει να προηγείται περίοδος διαβουλεύσεως με τους νόμιμους εκπροσώπους των εργαζομένων κατ' ανώτατο όριο επί 30 ημερολογιακών ημερών ή επί 15 ημερών σε επιχειρήσεις με λιγότερους από 50 εργαζομένους. Η διαβούλευση με τους νόμιμους εκπροσώπους των εργαζομένων πρέπει να αφορά, τουλάχιστον, τις δυνατότητες αποτροπής ή μειώσεως των ομαδικών απολύσεων και τον μετριασμό των συνεπειών τους διά της προσφυγής σε συνοδευτικά κοινωνικά μέτρα, όπως είναι τα μέτρα της ανακατατάξεως ή της επαγγελματικής επιμορφώσεως ή επανακαταρτίσεως προκειμένου να βελτιωθεί η δυνατότητα απορροφήσεως από την αγορά εργασίας.

Η γνωστοποίηση της ενάρξεως των διαβουλεύσεων γίνεται με έγγραφο το οποίο απευθύνει ο εργοδότης στους νομίμους εκπροσώπους των εργαζομένων, αντίγραφο δε αυτού αποστέλλεται στην επιθεώρηση εργασίας. Το εν λόγω έγγραφο πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής σημεία:

a) Διευκρίνιση των αιτιών για τους οποίους γίνονται οι ομαδικές απολύσεις συμφώνως προς όσα ορίζει η παράγραφος 1·

Η προαναφερθείσα γνωστοποίηση πρέπει να συνοδεύεται από επεξηγηματικό υπόμνημα για τις αιτίες των ομαδικών απολύσεων και για τα λοιπά ζητήματα που ορίζει το προηγούμενο εδάφιο

[...]

Μετά το πέρας της διάρκειας των διαβουλεύσεων, ο εργοδότης γνωστοποιεί το αποτέλεσμα στην επιθεώρηση εργασίας. Εάν έχει επιτευχθεί συμφωνία, διαβιβάζει πλήρες αντίγραφο. Σε αντίθετη περίπτωση, υποβάλλει στους εκπροσώπους των εργαζομένων και στην επιθεώρηση εργασίας την τελική απόφαση για τις ομαδικές απολύσεις, με τους όρους των απολύσεων.

[...]»

Τα περιστατικά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

14 Ο A. Rabal Cañas εργαζόταν από τις 14 Ιανουαρίου 2008 ως ειδικευμένος εργαζόμενος στη Nexea, εταιρία ανήκουσα στον εμπορικό όμιλο Correos, του οποίου το σύνολο του εταιρικού κεφαλαίου ανήκει στη Sociedad Estatal de Participaciones Industriales (SEPI). Η τελευταία αυτή εταιρία είναι δημόσια εμπορική εταιρία υπαγόμενη στο Ministerio de Hacienda y Administraciones Públicas (Υπουργείο Οικονομίας και Δημόσιας Διοίκησης) και έχει ως αντικείμενο τη διαχείριση και εκμετάλλευση επιχειρηματικών συμμετοχών, οι οποίες έχουν μεταβιβαστεί σε αυτήν από το Δημόσιο.

15 Τον Ιούλιο του 2012, η Nexea λειτουργούσε δύο εγκαταστάσεις στη Μαδρίτη και στη Βαρκελώνη (Ισπανία), αντιστοίχως, στην πρώτη εκ των οποίων εργάζονταν 164 εργαζόμενοι και στη δεύτερη 20. Στις 20 Ιουλίου 2012, η επιχείρηση αυτή απέλυσε 14 εργαζομένους στην εγκατάσταση της Μαδρίτης, επικαλούμενη μείωση των πωλήσεων επί τρία συναπτά τρίμηνα, καθώς και ζημίες κατά το 2011 και πρόβλεψη για ζημίες για το 2012. Οι αγωγές κατά των εν λόγω απολύσεων απορρίφθηκαν.

16 Τον Αύγουστο του 2012 λύθηκαν οι συμβάσεις εργασίας δύο εργαζομένων της εγκαταστάσεως της Βαρκελώνης και τον Σεπτέμβριο του 2012 η σύμβαση ενός ακόμη εργαζομένου στην εγκατάσταση της Μαδρίτης.

17 Τον Οκτώβριο και τον Νοέμβριο του 2012, λύθηκαν πέντε ακόμη συμβάσεις εργασίας, τρεις στην εγκατάσταση της Μαδρίτης και δύο σε αυτή της Βαρκελώνης, λόγω λήξεως της ισχύος συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου οι οποίες είχαν συναφθεί για την αντιμετώπιση της αυξήσεως της παραγωγής.

18 Στις 20 Δεκεμβρίου 2012, ο A. Rabal Cañas και δώδεκα άλλοι εργαζόμενοι στην εγκατάσταση της Βαρκελώνης ενημερώθηκαν ότι επίκειται η απόλυσή τους για λόγους οικονομικούς και σχετιζόμενους με την παραγωγή και την οργάνωση, εξαιτίας των οποίων η Nexea ήταν υποχρεωμένη να κλείσει την εν λόγω εγκατάσταση και να μεταφέρει το υπόλοιπο προσωπικό στη Μαδρίτη. Οι λόγοι που προβλήθηκαν ήταν, κατ' ουσίαν, οι ίδιοι με εκείνους που είχαν προβληθεί για τις απολύσεις του Ιουλίου του 2012.

19 Ο A. Rabal Cañas αμφισβήτησε την απόλυσή του ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, επικαλούμενος ακυρότητα της απολύσεως, επειδή η Nexea επιχείρησε να αποφύγει με απάτη την εφαρμογή της σχετικής με τις ομαδικές απολύσεις διαδικασίας, η οποία είναι υποχρεωτική, δυνάμει της οδηγίας 98/59.

20 Ο ενάγων της κύριας δίκης υποστηρίζει, αφενός, ότι η Nexea έπρεπε να ακολουθήσει τη διαδικασία αυτή, διότι το κλείσιμο της εγκαταστάσεως της Βαρκελώνης, συνέπεια του οποίου ήταν η λύση 16 συμβάσεων εργασίας τον Δεκέμβριο του 2012, συνιστά πραγματοποίηση ομαδικών απολύσεων, καθώς το κλείσιμο της εγκαταστάσεως και η απόλυση του συνόλου του προσωπικού εξομοιώνεται με κλείσιμο επιχειρήσεως ή την παύση της εμπορικής δραστηριότητας αυτής.

21 Ο A. Rabal Cañas υποστηρίζει, αφετέρου, ότι, δεδομένου ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη όλες οι συμβάσεις εργασίας που λύθηκαν, περιλαμβανομένων των συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, υπήρξε υπέρβαση του ορίου που προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία περί μεταφοράς της οδηγίας 98/59 στο εσωτερικό δίκαιο, πέραν του οποίου η εφαρμογή της σχετικής με τις ομαδικές απολύσεις διαδικασίας καθίσταται υποχρεωτική.

22 Το αιτούν δικαστήριο ζητεί, πρώτον, να διευκρινιστεί εάν ο όρος «ομαδικές απολύσεις» στο άρθρο 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, της οδηγίας 98/59, ο οποίος περιλαμβάνει όλες τις απολύσεις που πραγματοποιούνται από έναν εργοδότη για έναν ή περισσότερους λόγους, οι οποίοι δεν έχουν σχέση με το πρόσωπο των εργαζομένων, αντίκειται σε διάταξη της εθνικής νομοθεσίας, η οποία περιορίζει, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, το πεδίο εφαρμογής του όρου αυτού μόνο σε περιπτώσεις λύσεως συμβάσεων εργασίας για λόγους οικονομικούς, τεχνικούς, οργανωτικούς ή παραγωγικούς.

23 Δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί εάν το άρθρο 1 της οδηγίας 98/59 έχει την έννοια ότι, για τον προσδιορισμό του αριθμού των απολύσεων που λαμβάνονται υπόψη προκειμένου να διαπιστωθεί εάν πρόκειται για «ομαδικές απολύσεις», συνυπολογίζονται και οι σχέσεις εργασίας που λύονται λόγω λήξεως της ισχύος ατομικών συμβάσεων εργασίας.

24 Τρίτον, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να αποσαφηνιστεί εάν το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο α′, της οδηγίας 98/59, κατά το οποίο εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής οι ομαδικές απολύσεις που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο συμβάσεων εργασίας που έχουν συναφθεί για ορισμένο χρόνο ή εργασία, έχει την έννοια ότι η εξαίρεση των συμβάσεων αυτών γίνεται βάσει του αυστηρώς ποσοτικού κριτηρίου του άρθρου 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, της εν λόγω οδηγίας ή απαιτείται η αιτία των ομαδικών απολύσεων να απορρέει από το ίδιο πλαίσιο ομαδικών προσλήψεων οι οποίες έχουν συναφθεί με την ίδια διάρκεια ή για την ίδια εργασία.

25 Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει, όσον αφορά τα τρία αυτά ερωτήματα, ότι, ανάλογα με τις απαντήσεις που θα δοθούν σε αυτά, στις πέντε απολύσεις που πραγματοποιήθηκαν τον Οκτώβριο και τον Νοέμβριο του 2012, λόγω του προσωρινού χαρακτήρα των αντίστοιχων συμβάσεων εργασίας, θα μπορούσαν να προστεθούν οι 13 απολύσεις που πραγματοποιήθηκαν τον Δεκέμβριο του 2012, στις οποίες συγκαταλέγεται και η απόλυση του A. Rabal Cañas. Επομένως, οι απολύσεις ανέρχονται συνολικά σε 18 εντός 90 ημερών, αριθμός που αντιστοιχεί σε ποσοστό μεγαλύτερο του 10 % του προσωπικού, οπότε δικαιολογείται ο χαρακτηρισμός τους ως «ομαδικών απολύσεων».

26 Τέταρτον, το αιτούν δικαστήριο ζητεί διευκρινίσεις όσον αφορά την έννοια του όρου «επιχείρηση» στο άρθρο 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, της οδηγίας 98/59. Συγκεκριμένα, εάν στην περίπτωση της εγκαταστάσεως της Βαρκελώνης εφαρμοστεί το όριο των 10 εργαζομένων, η απόλυση του ενάγοντος της κύριας δίκης, καθώς και δώδεκα άλλων εργαζομένων που απολύθηκαν την ίδια ημέρα μπορούν να χαρακτηριστούν ως «ομαδικές απολύσεις».

27 Συναφώς, το εν λόγω δικαστήριο επισημαίνει ότι, σύμφωνα με την επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική νομοθεσία, και στην περίπτωση ακόμη απολύσεως του συνόλου του προσωπικού της επιχειρήσεως, υπό την προϋπόθεση ότι οι θιγόμενοι εργαζόμενοι είναι περισσότεροι από πέντε, σε περίπτωση που η λύση των συμβάσεων είναι απόρροια της πλήρους παύσεως της δραστηριότητας της επιχειρήσεως, πρόκειται για «ομαδικές απολύσεις». Αντιθέτως, κατά το αιτούν δικαστήριο, η εν λόγω εθνική ρύθμιση προβλέπει διαφορετική μεταχείριση σε περίπτωση που οι απολύσεις οφείλονται στο κλείσιμο εγκαταστάσεως μιας επιχειρήσεως.

28 Επομένως, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί εάν τα άρθρα 1, παράγραφος 1, και 5 της οδηγίας 98/59 αντίκεινται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση στο πλαίσιο της οποίας το προβλεπόμενο αριθμητικό όριο ισχύει μόνο για το σύνολο του επιχειρηματικού φορέα, με συνέπεια να εξαιρούνται οι περιπτώσεις κατά τις οποίες θα υπήρχε υπέρβαση του ορίου αυτού εάν ως μονάδα αναφοράς λαμβανόταν η εγκατάσταση.

29 Υπό τις συνθήκες αυτές το Juzgado de lo Social nº 33 de Barcelona (33ο μονομελές δικαστήριο εργατικών διαφορών της Βαρκελώνης) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει η έννοια των "ομαδικών απολύσεων" του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 98/59, η οποία περιλαμβάνει όλες τις "απολύσεις που πραγματοποιούνται από έναν εργοδότη για ένα ή περισσότερους λόγους, οι οποίοι δεν έχουν σχέση με το πρόσωπο των εργαζομένων", βάσει ενός καθοριζόμενου αριθμητικού ορίου, να ερμηνευθεί —λαμβανομένου υπόψη του κοινοτικού περιεχομένου της— ως σημαίνουσα ότι απαγορεύει ή αποκλείει εθνική διάταξη μεταφοράς που περιορίζει το πεδίο εφαρμογής της μόνο σε συγκεκριμένες περιπτώσεις λήξεων, και δη αυτών που οφείλονται σε "οικονομικούς, τεχνικούς, οργανωτικούς ή παραγωγικούς" λόγους, όπως ορίζει το άρθρο 51, παράγραφος 1, του ST;

2) Πρέπει, για τον προσδιορισμό του αριθμού των απολύσεων που λαμβάνονται υπόψη προκειμένου να διαπιστωθεί εάν πρόκειται για "ομαδικές απολύσεις" κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 98/59 είτε ως "απολύσεις που πραγματοποιούνται από έναν εργοδότη" (άρθρο 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α') είτε ως "λήξεις της σύμβασης εργασίας [που πραγματοποιούνται με πρωτοβουλία του εργοδότη] για έναν ή περισσότερους λόγους, οι οποίοι δεν έχουν σχέση με το πρόσωπο των εργαζομένων, υπό τον όρο ότι οι απολύσεις είναι τουλάχιστον πέντε" (άρθρο 1, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο), να συνυπολογίζονται και οι ατομικές λήξεις συνεπεία συμπληρώσεως του ορισμένου χρόνου διάρκειας της συμβάσεως (ορισμένου χρόνου, έργου ή παροχής υπηρεσίας) όπως είναι αυτές που απαριθμεί το άρθρο 49, παράγραφος 1, στοιχείο c, του ST;

3) Ορίζεται η έννοια των "ομαδικών απολύσεων που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο συμβάσεων εργασίας που συνήφθησαν για ορισμένο χρόνο ή για ορισμένη εργασία", στο πλαίσιο του κανόνα περί μη εφαρμογής της οδηγίας 98/59, όπως ορίζει το άρθρο της 1, παράγραφος 2, στοιχείο α', αποκλειστικά βάσει του αυστηρώς ποσοτικού κριτηρίου του άρθρου 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', ή απαιτείται, περαιτέρω, όπως η αιτία των ομαδικών λήξεων απορρέει από το ίδιο πλαίσιο ομαδικών συμβάσεων με την ίδια διάρκεια, για την ίδια υπηρεσία ή το ίδιο έργο;

4) Επιδέχεται η έννοια της "επιχειρήσεως", ως "εννοίας του κοινοτικού δικαίου" που έχει θεμελιώδη σημασία για τον ορισμό των "ομαδικών απολύσεων" στη συνάφεια του άρθρου 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 98/59, και δεδομένου ότι, όπως ορίζει το άρθρο της 5, η οδηγία αυτή προβλέπει μόνον ένα ελάχιστο επίπεδο προστασίας, μια ερμηνεία βάσει της οποίας η διάταξη περί μεταφοράς στην εσωτερική νομοθεσία του κράτους μέλους, ήτοι, στην περίπτωση της Ισπανίας, το άρθρο 51, παράγραφος 1, του ST, μπορεί να λαμβάνει ως βάση για τον υπολογισμό του αριθμητικού ορίου, αποκλειστικώς, τον "επιχειρηματικό φορέα" στο σύνολό του, αποκλειομένων των καταστάσεων αυτών στις οποίες —εάν ως μονάδα αναφοράς λαμβανόταν υπόψη η "[εγκατάσταση]"— θα σημειωνόταν υπέρβαση του αριθμητικού ορίου που προβλέπει η εν λόγω διάταξη;»

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

30 Το αιτούν δικαστήριο ζητεί, με την απόφασή του, από το Δικαστήριο να εκδικάσει την υπόθεση με την ταχεία διαδικασία του άρθρου 105, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου. Το αίτημα αυτό απορρίφθηκε με τη διάταξη του προέδρου του Δικαστηρίου Rabal Cañas (C-392/13, EU:C:2013:877).

31 Με έγγραφο της 10ης Φεβρουαρίου 2015, το αιτούν δικαστήριο γνωστοποίησε στο Δικαστήριο τις παρατηρήσεις του επί των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα της 5ης Φεβρουαρίου 2015. Θεωρώντας ότι ο γενικός εισαγγελέας είχε παραλείψει να προτείνει απάντηση στο τέταρτο ερώτημα,

το αιτούν δικαστήριο ζήτησε από το Δικαστήριο να καλέσει τον γενικό εισαγγελέα να συμπληρώσει τις προτάσεις του ή, επικουρικώς, να κάνει δεκτές τις παρατηρήσεις του ως διευκρινίσεις βάσει του άρθρου 101 του Κανονισμού Διαδικασίας.

32 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι, κατά τον Οργανισμό του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τον Κανονισμό Διαδικασίας, οι διάδικοι ή το αιτούν δικαστήριο δεν μπορούν να καταθέτουν παρατηρήσεις επί των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα. Εξάλλου, κατά το άρθρο 101 του Κανονισμού Διαδικασίας, μόνον το Δικαστήριο δύναται να ζητεί διευκρινίσεις από το αιτούν δικαστήριο.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του τέταρτου ερωτήματος

33 Το Δικαστήριο κρίνει σκόπιμο να εξετάσει πρώτο το τέταρτο ερώτημα.

34 Η Ισπανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το τέταρτο ερώτημα είναι απαράδεκτο, διότι η οδηγία 98/59 δεν έχει εν προκειμένω εφαρμογή.

35 Η εν λόγω κυβέρνηση προβάλλει ότι, βάσει των κριτηρίων της οδηγίας αυτής, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι στην υπόθεση της κύριας δίκης συντρέχει περίπτωση ομαδικών απολύσεων. Υπενθυμίζει ότι η οδηγία 98/59 ορίζει το πεδίο εφαρμογής της με το άρθρο 1 αυτής, όπου, στην παράγραφο 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, σημείο i, του άρθρου αυτού, αναφέρονται μόνον οι «επιχειρήσεις» που απασχολούν συνήθως περισσότερους από 20 εργαζομένους ή, στην παράγραφο 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, σημείο ii, του εν λόγω άρθρου, οι περιπτώσεις απολύσεως περισσότερων από 20 εργαζομένων. Δεδομένου ότι στην εγκατάσταση της Βαρκελώνης δεν σημειώθηκε υπέρβαση κανενός εκ των ορίων αυτών, το ερώτημα είναι, κατά την εν λόγω κυβέρνηση, υποθετικό.

36 Πάντως, τα σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ερωτήματα που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο, εντός του κανονιστικού και πραγματικού πλαισίου που αυτό προσδιόρισε με δική του ευθύνη και του οποίου την ακρίβεια δεν υποχρεούται να ελέγξει το Δικαστήριο, τεκμαίρονται λυσιτελή. Το Δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί να αποφανθεί επί αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως που έχει υποβάλει εθνικό δικαστήριο μόνον όταν προδήλως προκύπτει ότι η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης που ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή επίσης όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του υποβλήθηκαν (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Fish Legal και Shirley, C-279/12, EU:C:2013:853, σκέψη 30 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

37 Η Ισπανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι έκανε χρήση της ευχέρειας που απορρέει από το άρθρο 5 της οδηγίας 98/59, θεσπίζοντας ευνοϊκότερες για τους εργαζομένους νομοθετικές διατάξεις. Συγκεκριμένα, όρισε ως μονάδα αναφοράς όχι την εγκατάσταση, αλλά την επιχείρηση [επιχειρηματικό φορέα]. Δεδομένου ότι, βάσει των ορίων εφαρμογής της οδηγίας σε επίπεδο επιχειρήσεως [εγκαταστάσεως], υπήρχε το ενδεχόμενο να μην έχει εφαρμογή, ως προς τις επίμαχες στην κύρια δίκη απολύσεις, η προβλεπόμενη από την εν λόγω οδηγία διαδικασία ενημερώσεως και διαβουλεύσεως, το αιτούν δικαστήριο αμφιβάλει εάν η οικεία εθνική νομοθεσία είναι συμβατή με την οδηγία.

38 Υπό τις συνθήκες αυτές, το υποβληθέν ερώτημα δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως υποθετικό.

39 Κατά συνέπεια, το τέταρτο ερώτημα κρίνεται παραδεκτό.

40 Με το ερώτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί εάν το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 98/59 αντίκειται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση βάσει της οποίας ο όρος «ομαδικές απολύσεις» ορίζεται λαμβάνοντας ως μονάδα αναφοράς τον επιχειρηματικό φορέα και όχι την εγκατάσταση.

41 Για να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό πρέπει να διευκρινιστεί η έννοια του όρου «επιχείρηση».

42 Διαπιστώνεται, καταρχάς, ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, ο όρος «επιχείρηση», τον οποίον η οδηγία 98/59 δεν ορίζει, αποτελεί έννοια του δικαίου της Ένωσης και δεν μπορεί να οριστεί με παραπομπή στις νομοθεσίες των κρατών μελών (βλ., συναφώς, απόφαση Rockfon, C-449/93, EU:C:1995:420, σκέψη 25). Πρέπει να ερμηνεύεται αυτοτελώς και κατά τρόπο ενιαίο στην έννομη τάξη της Ένωσης (βλ., συναφώς, απόφαση Αθηναϊκή Χαρτοποιία, C-270/05, EU:C:2007:101, σκέψη 23).

43 Το Δικαστήριο έχει ερμηνεύσει τον όρο «επιχείρηση» ή «επιχειρήσεις» του άρθρου 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', της οδηγίας 98/59.

44 Με τη σκέψη 31 της αποφάσεως Rockfon (C-449/93, EU:C:1995:420), το Δικαστήριο, αναφερόμενο στη σκέψη 15 της αποφάσεως Botzen κ.λπ. (186/83, EU:C:1985:58), επισήμανε ότι η εργασιακή σχέση χαρακτηρίζεται ουσιαστικά από τον σύνδεσμο που υπάρχει μεταξύ του εργαζομένου και του τμήματος του επιχειρηματικού φορέα στο οποίο έχει τοποθετηθεί για να ασκεί τα καθήκοντά του. Με τη σκέψη 32 της αποφάσεως Rockfon (C-449/93, EU:C:1995:420) το Δικαστήριο αποφάνθηκε, ως εκ τούτου, ότι ως «επιχείρηση», κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', της οδηγίας 98/59, νοείται, ανάλογα με τις περιστάσεις, η μονάδα στην οποία οι απολυθέντες εργαζόμενοι ήσαν τοποθετημένοι για να ασκούν τα καθήκοντά τους. Για τον ορισμό της έννοιας της «επιχειρήσεως» δεν έχει σημασία αν η εν λόγω μονάδα διαθέτει διεύθυνση δυναμένη να προβαίνει αυτοτελώς σε ομαδικές απολύσεις.

45 Με την απόφαση Αθηναϊκή Χαρτοποιία (C-270/05, EU:C:2007:101), το Δικαστήριο παρέσχε επιπλέον διευκρινίσεις για την έννοια του όρου «επιχείρηση», κρίνοντας, με τη σκέψη 27 της αποφάσεως αυτής, ότι, για την εφαρμογή της οδηγίας 98/59, «επιχείρηση», στο πλαίσιο επιχειρηματικού φορέα, αποτελεί διακριτή μονάδα με ορισμένη διάρκεια και σταθερότητα που χρησιμοποιείται για την εκτέλεση ενός ή περισσοτέρων συγκεκριμένων καθηκόντων και διαθέτει ένα σύνολο εργαζομένων, τεχνικά μέσα και οργανωτική δομή που της παρέχει τη δυνατότητα εκτελέσεως των καθηκόντων αυτών.

46 Με τη χρήση των όρων «διακριτή μονάδα» και «στο πλαίσιο επιχειρηματικού φορέα», το Δικαστήριο διευκρίνιζε ότι ο όρος «επιχειρηματικός φορέας» διαφέρει από τον όρο «επιχείρηση» και ότι η επιχείρηση [εγκατάσταση] αποτελεί συνήθως μέρος του επιχειρηματικού φορέα. Δεν αποκλείεται, ωστόσο, σε περίπτωση που ο επιχειρηματικός φορέας δεν διαθέτει πλείονες διακριτές μονάδες, ο επιχειρηματικός φορέας να συμπίπτει με την επιχείρηση [εγκατάσταση].

47 Με τη σκέψη 28 της αποφάσεως Αθηναϊκή Χαρτοποιία (C-270/05, EU:C:2007:101), το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της οδηγίας 98/59, ο οποίος αφορά, μεταξύ άλλων, τις κοινωνικοοικονομικές συνέπειες που θα μπορούσαν να προκαλέσουν ενδεχόμενες ομαδικές απολύσεις σε συγκεκριμένο γεωγραφικό πλαίσιο και κοινωνικό περιβάλλον, η εν λόγω μονάδα δεν πρέπει να έχει οπωσδήποτε ούτε νομική αυτοτέλεια ούτε χρηματοοικονομική, διοικητική ή τεχνολογική αυτονομία για να μπορεί να θεωρηθεί «επιχείρηση».

48 Επιπλέον, με τις αποφάσεις Lyttle κ.λπ. (C-182/13, EU:C:2015:0000, σκέψη 35) και USDAW και Wilson (C-80/14, EU:C:2015:291, σκέψη 54), το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι ο όρος «επιχείρηση» ή «επιχειρήσεις» στο άρθρο 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', σημείο i, της οδηγίας 98/59 έχει την ίδια σημασία με τον όρο «επιχείρηση» ή «επιχειρήσεις» στο άρθρο 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', σημείο ii, της εν λόγω οδηγίας.

49 Επομένως, οσάκις ο «επιχειρηματικός φορέας» περιλαμβάνει πλείονες μονάδες, οι οποίες πληρούν τα κριτήρια που διευκρινίζονται με τις σκέψεις 44, 45 και 47 της παρούσας αποφάσεως, «επιχείρηση» κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, της οδηγίας 98/59 είναι η μονάδα στην οποία οι απολυθέντες εργαζόμενοι ήταν τοποθετημένοι για να ασκούν τα καθήκοντά τους και οι πραγματοποιηθείσες απολύσεις δεν συναθροίζονται με αυτές που πραγματοποιήθηκαν σε άλλες εγκαταστάσεις του ίδιου επιχειρηματικού φορέα (βλ., συναφώς, αποφάσεις Lyttle κ.λπ., C-182/13, EU:C:2015:0000, σκέψη 33, καθώς και USDAW και Wilson, C-80/14, EU:C:2015:291, σκέψη 52).

50 Εν προκειμένω, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να διαπιστώσει εάν, όπως προκύπτει από τις παρατηρήσεις που υπέβαλε η Ισπανική Κυβέρνηση, κατά τον χρόνο των επίμαχων στην κύρια δίκη απολύσεων, η Nexea ασκούσε εμπορική δραστηριότητα η οποία συνίστατο στην παροχή υπηρεσιών υβριδικού ταχυδρομείου σε δύο εγκαταστάσεις στη Μαδρίτη και στη Βαρκελώνη. Οι δύο αυτές εγκαταστάσεις είχαν μεν κοινό υπεύθυνο παραγωγής, κοινή λογιστική και ταμειακή διαχείριση και εκτελούσαν τις ίδιες ουσιαστικά εργασίες, ήτοι την εκτύπωση, διαχείριση και τοποθέτηση επιστολών σε φάκελο, πλην όμως η εγκατάσταση της Βαρκελώνης διέθετε επικεφαλής προερχόμενο από την εγκατάσταση της Μαδρίτης, ο οποίος ήταν αρμόδιος για τον επιτόπιο συντονισμό των εργασιών. Η εγκατάσταση της Βαρκελώνης άνοιξε προκειμένου να αυξηθεί η δυνατότητα της Nexea να διαχειρίζεται το ταχυδρομείο των πελατών της, ιδίως των εγκατεστημένων στη συγκεκριμένη περιοχή πελατών της επιχειρήσεως.

51 Επομένως, η εγκατάσταση της Βαρκελώνης μπορεί να πληροί τα κριτήρια της νομολογίας που παρατίθεται στις σκέψεις 44, 45 και 47 της παρούσας αποφάσεως σχετικά με την έννοια του όρου «επιχείρηση» του άρθρου 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, της οδηγίας 98/59.

52 Η αντικατάσταση του όρου «εγκατάσταση» [«επιχείρηση» στην οδηγία 98/59] από τον όρο «επιχείρηση» μπορεί να θεωρηθεί ευνοϊκή για τους εργαζομένους μόνον εφόσον πρόκειται για επιπρόσθετο στοιχείο, το οποίο δεν συνεπάγεται άρση ή περιορισμό της προστασίας που παρέχεται στους εργαζομένους σε περίπτωση που, βάσει της έννοιας της επιχειρήσεως, συμπληρώνεται ο αριθμός των απολύσεων που απαιτείται, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, της οδηγίας 98/59, για τον χαρακτηρισμό τους ως «ομαδικών απολύσεων».

53 Ειδικότερα, μια εθνική κανονιστική ρύθμιση θα μπορούσε να κριθεί συμβατή με το άρθρο 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, σημείο i, της οδηγίας 98/59 μόνον εάν προέβλεπε ότι οι υποχρεώσεις ενημερώσεως και διαβουλεύσεως που απορρέουν από τα άρθρα 2 έως 4 αυτής ισχύουν τουλάχιστον σε περίπτωση απολύσεως 10 εργαζομένων σε εγκαταστάσεις που συνήθως απασχολούν περισσότερους από 20 και λιγότερους από 100 εργαζομένους. Η υποχρέωση αυτή είναι ανεξάρτητη από επιπλέον απαιτήσεις τις οποίες υπέχουν από την εθνική νομοθεσία επιχειρήσεις που συνήθως απασχολούν λιγότερους από 100 εργαζομένους.

54 Επομένως, είναι αντίθετη στο άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 98/59 εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία καθιερώνει ως μόνη μονάδα αναφοράς την επιχείρηση αντί της εγκαταστάσεως, εφόσον η εφαρμογή του κριτηρίου αυτού έχει ως συνέπεια τη μη εφαρμογή της διαδικασίας ενημερώσεως και διαβουλεύσεως που απορρέει από τα άρθρα 2 έως 4 της οδηγίας αυτής, παρά το γεγονός ότι οι απολύσεις θα χαρακτηρίζονταν ως «ομαδικές», βάσει του ορισμού του άρθρου 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, της ίδιας οδηγίας, εάν ως μονάδα αναφοράς οριζόταν η εγκατάσταση.

55 Εν προκειμένω, από τη δικογραφία που τέθηκε υπόψη του Δικαστηρίου προκύπτει ότι ο αριθμός των επίμαχων στην κύρια δίκη απολύσεων δεν υπερβαίνει το όριο του άρθρου 51, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο b, του ST σε επίπεδο επιχειρήσεως που περιλαμβάνει τις δύο εγκαταστάσεις της Nexea στη Μαδρίτη και στη Βαρκελώνη. Δεδομένου ότι, κατά το κρίσιμο διάστημα, στη δεύτερη εγκατάσταση δεν εργάζονταν περισσότεροι από 20 εργαζόμενοι, διαπιστώνεται ότι δεν υπήρξε

υπέρβαση ούτε του ορίου του άρθρου 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, σημείο i, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 98/59 ούτε άλλου ορίου του άρθρου 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, της οδηγίας.

56 Υπό περιστάσεις όπως αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης, η οδηγία 98/59 δεν επιτάσσει την εφαρμογή του άρθρου 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, αυτής σε περίπτωση που δεν συντρέχουν όλα τα στοιχεία ενός προβλεπόμενου από τη διάταξη αυτή ορίου εφαρμογής.

57 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι το άρθρο 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, της οδηγίας 98/59 αντίκειται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία καθιερώνει ως μόνη μονάδα αναφοράς την επιχείρηση αντί της εγκαταστάσεως, εφόσον η εφαρμογή του κριτηρίου αυτού έχει ως συνέπεια τη μη εφαρμογή της προβλεπόμενης από τα άρθρα 2 έως 4 της οδηγίας αυτής διαδικασίας ενημερώσεως και διαβουλεύσεως, παρά το γεγονός ότι οι απολύσεις θα έπρεπε να χαρακτηριστούν ως «ομαδικές», βάσει του ορισμού του άρθρου 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, της εν λόγω οδηγίας, εάν ως μονάδα αναφοράς οριζόταν η εγκατάσταση.

Επί του πρώτου ερωτήματος

58 Δεδομένου ότι από την εξέταση του τέταρτου ερωτήματος διαπιστώθηκε ότι η οδηγία 98/59 δεν έχει εν προκειμένω εφαρμογή, δεν είναι απαραίτητο να δοθεί απάντηση στο πρώτο ερώτημα.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

59 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί εάν το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 98/59 έχει την έννοια ότι, για να διαπιστωθεί εάν έχουν πραγματοποιηθεί ομαδικές απολύσεις κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και η λήξη μεμονωμένων συμβάσεων εργασίας που έχουν συναφθεί για ορισμένο χρόνο ή για ορισμένη εργασία, σε περίπτωση παρελεύσεως της διάρκειας ισχύος της συμβάσεως εργασίας ή ολοκληρώσεως της συγκεκριμένης εργασίας.

60 Το αιτούν δικαστήριο επικαλείται το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο α′, της οδηγίας 98/59, κατά το οποίο η οδηγία αυτή δεν έχει εφαρμογή επί ομαδικών απολύσεων που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο συμβάσεων εργασίας που έχουν συναφθεί για ορισμένο χρόνο ή για ορισμένη εργασία εκτός αν οι απολύσεις αυτές γίνουν προ της λήξεως ή εκτελέσεως των συμβάσεων αυτών. Το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι ο νομοθέτης της Ένωσης, χρησιμοποιώντας τον όρο «ομαδικές απολύσεις» στη διάταξη αυτή, παρέχει, εξ αντιδιαστολής, την ευχέρεια να συμπεριληφθούν στην έννοια των «ομαδικών απολύσεων» του άρθρου 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, της οδηγίας αυτής οι λήγουσες μεμονωμένες συμβάσεις εργασίας.

61 Μολονότι η εξαίρεση που προβλέπεται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο α′, της οδηγίας 98/59 αφορά μόνον τις ομαδικές απολύσεις, δηλαδή τις απολύσεις που υπερβαίνουν ορισμένο αριθμό, δεν μπορεί να συναχθεί εξ αντιδιαστολής ότι οι λήγουσες μεμονωμένες συμβάσεις εργασίας που έχουν συναφθεί για ορισμένο χρόνο ή για ορισμένη εργασία δεν εξαιρούνται ούτε από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής.

62 Ωστόσο, η εξαίρεση των λήξεων μεμονωμένων συμβάσεων εργασίας που έχουν συναφθεί για ορισμένο χρόνο ή για ορισμένη εργασία από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 98/59 προκύπτει σαφώς από το γράμμα και την οικονομία της οδηγίας αυτής.

63 Συγκεκριμένα, οι συμβάσεις αυτές δεν λήγουν με πρωτοβουλία του εργοδότη, αλλά βάσει των διατάξεών τους ή βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας, όταν λήγει η διάρκειά τους ή όταν έχει ολοκληρωθεί η εργασία για την οποία έχουν συναφθεί. Επομένως, θα ήταν αλυσιτελής η εφαρμογή των διαδικασιών των άρθρων 2 έως 4 της οδηγίας 98/59. Ειδικότερα, ο σκοπός που συνίσταται στην

αποτροπή των απολύσεων ή στη μείωση του αριθμού τους και στην αναζήτηση δυνατοτήτων περιορισμού των συνεπειών τους δεν θα μπορούσε επ' ουδενί να επιτευχθεί στην περίπτωση των απολύσεων που οφείλονται στη λήξη τέτοιων συμβάσεων.

64 Εξάλλου, η ερμηνεία που παρατίθεται στη σκέψη 60, δεύτερη περίοδος, της παρούσας αποφάσεως θα οδηγούσε στο παράδοξο αποτέλεσμα οι ομαδικές απολύσεις που οφείλονται στη λήξη συμβάσεων εργασίας οι οποίες έχουν συναφθεί για ορισμένο χρόνο ή για ορισμένη εργασία, λόγω παρελεύσεως της διάρκειας ισχύος τους ή ολοκληρώσεως της εν λόγω ορισμένης εργασίας, να εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 98/59, αλλά να εμπίπτουν σε αυτό οι λήγουσες μεμονωμένες συμβάσεις εργασίας.

65 Ωστόσο, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η ένταξη στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής των λήξεων μεμονωμένων συμβάσεων εργασίας που έχουν συναφθεί για ορισμένο χρόνο ή για ορισμένη εργασία θα ήταν σκόπιμη, προκειμένου να ελέγχεται η αιτιολόγησή τους.

66 Συναφώς, όπως τονίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ο έλεγχος αυτός δεν αποτελεί αντικείμενο της οδηγίας 98/59, πλην όμως έχουν θεσπιστεί προς τούτο ειδικά νομοθετήματα, όπως, μεταξύ άλλων, οι οδηγίες 2002/14/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2002, περί θεσπίσεως γενικού πλαισίου ενημερώσεως και διαβουλεύσεως των εργαζομένων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ΕΕ L 80, σ. 29), και 1999/70/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1999, σχετικά με τη συμφωνία πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου που συνήφθη από τη CES, την UNICE και το CEEP (ΕΕ L 175, σ. 43).

67 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 98/59 έχει την έννοια ότι, για να διαπιστωθεί εάν έχουν πραγματοποιηθεί «ομαδικές απολύσεις» κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, δεν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και οι λήγουσες μεμονωμένες συμβάσεις εργασίας που έχουν συναφθεί για ορισμένο χρόνο ή για ορισμένη εργασία, σε περίπτωση παρελεύσεως της διάρκειας ισχύος της συμβάσεως εργασίας ή ολοκληρώσεως της συγκεκριμένης εργασίας.

Επί του τρίτου ερωτήματος

68 Με το τρίτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί εάν το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 98/59 έχει την έννοια ότι, για να διαπιστωθεί εάν έχουν πραγματοποιηθεί ομαδικές απολύσεις στο πλαίσιο συμβάσεων εργασίας που έχουν συναφθεί για ορισμένο χρόνο ή για ορισμένη εργασία, είναι απαραίτητο η αιτία των εν λόγω ομαδικών απολύσεων να απορρέει από το ίδιο πλαίσιο ομαδικών προσλήψεων ίδιας διάρκειας ή για την ίδια εργασία.

69 Διαπιστώνεται ότι, όπως προκύπτει από την εισαγωγή του άρθρου 1 της οδηγίας 98/59, ο όρος «ομαδικές απολύσεις» ορίζεται με σκοπό την εφαρμογή της οδηγίας αυτής συνολικά, λαμβανομένων υπόψη και των σκοπών εφαρμογής του άρθρου 1, παράγραφος 2, στοιχείο α', της εν λόγω οδηγίας. Επομένως, η προτεινόμενη ερμηνεία της τελευταίας αυτής διατάξεως ενδέχεται και αυτή να περιορίζει το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 98/59.

70 Πάντως, στο άρθρο 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', της οδηγίας 98/59, ο νομοθέτης θέσπισε ένα μόνο ποιοτικό κριτήριο κατά το οποίο οι λόγοι της απολύσεως «δεν έχουν σχέση με το πρόσωπο των εργαζομένων». Δεν θέσπισε άλλες απαιτήσεις όσον αφορά τη γένεση της σχέσεως εργασίας ή την παύση της σχέσεως αυτής. Τέτοιου είδους απαιτήσεις συνεπάγονται περιορισμό του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας και, για τον λόγο αυτόν, ενδέχεται να θίξουν τον σκοπό της, ο οποίος, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 2 της εν λόγω οδηγίας, συνίσταται στην προστασία των εργαζομένων σε περίπτωση ομαδικών απολύσεων.

71 Επομένως, απαιτήσεις όπως αυτές για τις οποίες γίνεται λόγος στο τρίτο υποβληθέν ερώτημα δεν μπορούν να κριθούν δικαιολογημένες στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 1, παράγραφος 2, στοιχείο α′, της οδηγίας 98/59.

72 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο α′, της οδηγίας 98/59 έχει την έννοια ότι, για να διαπιστωθεί εάν έχουν πραγματοποιηθεί ομαδικές απολύσεις στο πλαίσιο συμβάσεων εργασίας που έχουν συναφθεί για ορισμένο χρόνο ή για ορισμένη εργασία, δεν είναι απαραίτητο η αιτία των εν λόγω ομαδικών απολύσεων να απορρέει από το ίδιο πλαίσιο ομαδικών προσλήψεων ίδιας διάρκειας ή για την ίδια εργασία.

Επί των δικαστικών εξόδων

73 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, της οδηγίας 98/59/ΕΚ του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 1998, για προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών που αφορούν τις ομαδικές απολύσεις, αντίκειται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία καθιερώνει ως μόνη μονάδα αναφοράς την επιχείρηση αντί της εγκαταστάσεως, εφόσον η εφαρμογή του κριτηρίου αυτού έχει ως συνέπεια τη μη εφαρμογή της προβλεπόμενης από τα άρθρα 2 έως 4 της οδηγίας αυτής διαδικασίας ενημερώσεως και διαβουλεύσεως, παρά το γεγονός ότι οι απολύσεις θα έπρεπε να χαρακτηριστούν ως «ομαδικές», βάσει του ορισμού του άρθρου 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, της εν λόγω οδηγίας, εάν ως μονάδα αναφοράς οριζόταν η εγκατάσταση.**

2) **Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 98/59 έχει την έννοια ότι, για να διαπιστωθεί εάν έχουν πραγματοποιηθεί «ομαδικές απολύσεις» κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, δεν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και οι λήγουσες μεμονωμένες συμβάσεις εργασίας που έχουν συναφθεί για ορισμένο χρόνο ή για ορισμένη εργασία, σε περίπτωση παρελεύσεως της διάρκειας ισχύος της συμβάσεως εργασίας ή ολοκληρώσεως της συγκεκριμένης εργασίας.**

3) **Το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο α′, της οδηγίας 98/59 έχει την έννοια ότι, για να διαπιστωθεί εάν έχουν πραγματοποιηθεί ομαδικές απολύσεις στο πλαίσιο συμβάσεων εργασίας που έχουν συναφθεί για ορισμένο χρόνο ή για ορισμένη εργασία, δεν είναι απαραίτητο η αιτία των εν λόγω ομαδικών απολύσεων να απορρέει από το ίδιο πλαίσιο ομαδικών προσλήψεων ίδιας διάρκειας ή για την ίδια εργασία.**

(υπογραφές)